
ŻYCIE NAUKOWE

Sprawozdania

Sprawozdanie z Konferencji Naukowej w Augustowie (26 - 27.05.2003)

W dniach 26-27 maja 2003 roku w Augustowie odbyła się konferencja naukowa pt. „Funkcja społeczna prywatnych szkół średnich w Drugiej Rzeczypospolitej”. Konferencja zorganizowana została przez Zakład Historii Wychowania Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku.

Konferencja otwarta została przez Władze Uczelni, które we wstępie wyraziły nadzieję, iż sympozjum, poprzez analizę czasów minionych, pozwoli odnieść się do czasów obecnych oraz funkcjonowania w nich szkoły prywatnej.

Dziekan Uniwersytetu w Białymstoku – prof. Jerzy Nikitorowicz, w swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na konieczność sięgania przez badaczy do okresu międzywojennego, który, jego zdaniem, symbolizuje okres uwolnienia się Polaków z kompleksu, jaki odczuwali w stosunku do innych narodów. Podkreślił, iż zamierzeniem organizatorów jest próba prezentacji oświaty tamtego okresu oraz, na bazie owego historycznego ujęcia, ukazanie konieczności większego wzorowania się na tradycjach szkolnictwa.

Referaty wygłoszone podczas konferencji koncentrowały się wokół następujących zagadnień:

1. Polskie tradycje szkolnictwa prywatnego;
2. Polityka oświatowa władz szkolnych wobec szkolnictwa prywatnego w II RP;
3. Szkolnictwo prywatne w różnych regionach Polski;
4. Szkoły prywatne w II RP we wspomnieniach i pamiętnikach;
5. Wybrane średnie szkoły prywatne i zakłady wychowawcze w II RP;
6. Współczesne szkolnictwo niepubliczne.

Część referatów wygłoszona została podczas obrad plenarnych, część natomiast przedstawiono w dwóch sekcjach, w których omawiano szczegółowo w/w zagadnienia.

W części pierwszej obrad plenarnych Krystyna Wróbel-Lipowa prezentując zagadnienie dotyczące polskich tradycji szkolnictwa prywatnego, wygłosiła referat nt. prywatnej edukacji w kształceniu dzieci Stanisława Zamoyskiego – XII ordynata na Zamościu. W wystąpieniu swym podkreślała, iż wielką wagę przykładano do edukacji potomstwa męskiego. Uważano wówczas, że typ szlachcica, to człowiek zdrowy i mądry. Tak też miało odbywać się kształcenie, aby przygotować świątłych, przyszłych obywateli, którzy godnie kierować będą krajem.

Drugie z w/w zagadnień podjął Lech Wyszczelski, mówiąc na temat polityki oświatowo-wychowawczej władz II RP w odniesieniu do młodzieży szkół średnich w latach 1919-1926. Ukazał on „pierwsze chwile” tworzenia się systemu edukacyjnego w niepodległej Polsce. Nakreślił „tło” powstawania szkół średnich państwowych oraz wskazał na konieczność – w ówczesnej sytuacji – tworzenia szkół prywatnych.

Zagadnienie szkolnictwa prywatnego w różnych regionach Polski zainicjowane zostało przez Stanisława Majewskiego w referacie pt. „Rozmieszczenie prywatnych szkół średnich ogólnokształcących w II RP”. Referent zaprezentował rozwój ilościowy tych szkół w poszczególnych regionach Polski wraz z ukazaniem ich typów oraz wskazaniem na warunki powstawania placówek edukacyjnych.

Drugi referat dotyczący szkolnictwa prywatnego w różnych regionach Polski wygłosiła Anna Glimos-Nadgórska. Przedstawiła specyfikę funkcjonowania szkolnictwa średniego ogólnokształcącego w międzywojennym województwie śląskim (1922-1939). Cechą charakterystyczną szkolnictwa w tym regionie było to, że przez długi okres po odzyskaniu przez Polskę niepodległości, obowiązywało tam prawo pruskie. Pierwszą od początku prywatną szkołą polską na Śląsku było, uruchomione w roku szkolnym 1925/26, Prywatne Gimnazjum Żeńskie Zgromadzenia SS. Urszulanek.

„Starania o polską prywatną szkołę średnią na Warmii i Mazurach” były tematem referatu wygłoszonego przez Andrzeja Gąsiorowskiego. Autor przedstawił ogromne zmagania i trudną drogę, jaką kroczyli założyciele pierwszego prywatnego gimnazjum polskiego, które po wielu pertraktacjach z władzami niemieckimi, zostało otwarte w 1937 roku w Kwidzynie.

Stefania Walasek zaprezentowała prywatne szkolnictwo na ziemiach Nowogrodzkiego i Wileńskiego KOS w II RP, podkreślając kształt organizacyjny i programowy tamtejszych gimnazjów, który wyłaniał się na tle ówczesnej sytuacji politycznej (tereny te zostały włączone do II RP dopiero w 1922 roku).

Zagadnienie dotyczące szkół prywatnych we wspomnieniach i pamiętnikach, zaprezentował Marian Walczak, odtwarzając własne przeżycia, wspomnienia ucznia średniej szkoły prywatnej w latach 1936-1939.

W ramach piątego zagadnienia ciekawe badania funkcji społecznej i pedagogicznej internatów szkolnych w II RP zaprezentował Zbigniew Węgierski. Według ustaleń referenta już w 1920 roku działało 12 burs Towarzystwa Szkół Lud., a z czasem liczba ich znacznie wzrastała. Internaty prowadziły: państwo, towarzystwa oświatowe, osoby prywatne. Internaty odgrywały dużą rolę wychowawczą – zwracano uwagę na wychowanie społeczne, estetyczne, fizyczne, wychowywano zgodnie z oczekiwaniami państwa.

Krzysztof Jakubiak ukazał wiejskie osiedla szkolne prywatnych gimnazjów w II RP, podkreślając znaczną rolę, jaką odegrały w uspołecznianiu młodzieży. Wskazał na wybitnego pedagoga B. Nawroczyńskiego, który rozpoczął propagowanie wiejskich osiedli szkolnych, dzięki czemu w 1933 roku przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego powstał Zespół Szkół z Wiejskimi Osiedlami Szkolnymi.

Swoistym akcentem kończącym symposium były głosy dotyczące problemu współczesnego szkolnictwa niepublicznego. Tutaj Jerzy Niemiec prezentując w swoim wystąpieniu pluralizm edukacyjny, ujął go w swoisty dekalog tendencji edukacyjnych, poruszając między innymi takie zagadnienia, jak demokratyzacja szkół, pluralizm edukacji, wielokulturowość, która spaja, a nie dzieli społeczeństwo, podmiotowość, europejskość kształcenia.

Wszyscy uczestnicy konferencji w podsumowaniu wyrazili nadzieję na lepszą przyszłość dla szkolnictwa prywatnego m.in. poprzez sięganie do tradycji edukacyjnych okresu II Rzeczypospolitej.

Prof. Andrzej Gąsiorowski podziękował organizatorom za miłe przyjęcie oraz wspianą ucztę duchową.

Organizatorzy dziękując wszystkim za uczestnictwo, zapowiedzieli również druk referatów.

Justyna Gulczyńska